СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — Рік XXXI. — Число 141. — Джерзи Ситі, Н. Дж., понеділок, 18. червня, 1923.

VOL. XXXI. — No. 141. — Jersey City, N. J., Monday, June 18, 1923. — THREE CENTS

БУДІВЛЯНІ ПІДПРИЄМЦІ НЕ МОЖУТЬ НАЙТИ ВИХОДУ З БУДІВЛЯНОЇ КРІЗИ

НЮ ЙОРК, 15. червня. — Рада директорів Товариства Будівляних Підприємців займалася вчора питанием дальшої акції супроти відкинення запропонованої згоди страйкуючими мулярами, але не прийшла до ніякого конкретного висліду та відложила рішеннє справи на слідуюче засіданне, яке має відбутися в середу.

Тоді будівляні підприємці рішуть, чи будуть вести з робітниками війну, чи будуть старатися заключити з ними мир на робітничих умовах, чи може будуть шукати дороги до компромісу. Коли підприємці рішуться на перший плян, тоді вони сейчас задержуть роботу на всіх нових будівлях в Ню Йорку, що ставляться коштом якого пів міліярда долярів, викидаючи тим самим на брук коло 115,000 будівляних робітників. Проти другого пляну, себто, щоби підприємці здалися зовсім робітничим юніям, виступили з усею силою контрактори, заявляючи, що така здача була би рівнозначна з їх руїною. З тих причин підприємці відай будуть вибирати межи першою та третою дорогою.

ПРЕЗИДЕНТ ВІДБУВАЄ ПОСЛІДНЕ ЗАСІДАННЄ КАБІНЕТУ СВОЇХ МІНІСТРІВ

ВАШІНГТОН, 15. червня. — Президент Гардинг відбув нині послідне засіданнє свого кабінету міністрів перед своїм виїздом в західні стейти та на Аляску.

Коли газетярі питалися секретаря Гюза, чи підчас неприсутности Гардинга будуть відбуватися засідання кабінету міністрів, Гюз дав до зрозуміння, що він не передбачує потребу такого засідання, але колиб таке засіданне було потрібне, то президент Гардинг не мавби нічого проти скликання його секретарем стейту.

Питанне се має значінне тому, бо кілька літ тому тодішний президент Гардинг зажадав від свого секретаря стейту Ленсінга резигнації за те, що він позволив скликати собі засідання кабінету в неприсутности президента без виразного дозволу з його сторони.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ СКЛИЧЕ СПЕЦІЯЛЬНОГО ЗАСІДАННЯ КОНГРЕСУ

ВАШІНГТОН, 15. червня. — Президент Гардинг рішився не скликати спеціяльногозасіда ння конгресу для розглянення питання зміни прогибіційного закона так, щоби він годився з правами других держав на морю. Уряд думає, що він потрафить полагодити справу без конгресу, або що він зможе відложити полагодженне справи до звичайної сесії конгресу.

СТРАЙК ЗЕЛІЗНИЧИХ ВАРСТАТОВИХ РОБІТНИКІВ

ДЕНВЕР, Колорадо, 15. червня. — На завтра, на 10. годину рано заряджено страйк варстатових робітників на цілій зелізниці Денвер енд Ріо Гранде Вестерн, а також на зелізниці Ріо Гранде Садерн. Разом вийде на страйк коло 5,000 робітників.

УРЯД БУДЕ РОЗСЛІДЖУВАВ ЗАКИДИ УСТУПАЮЧОГО ІМІҐРАЦІЙНОГО КОМІШЕНЕРА

ВАШІНГТОН, 15. червня. — На приказ президента Гардинга федеральний уряд буде розсліджувати деякі закиди, пороблені Робертом Тодом, уступаючим імігpаційним комішінером в нюйорськім порті.

Хоча Тод не подав своїх закидів до публичної відома, чутки ходять, що він уступив тому бо ріжні впливові політики не давали йому урядувати справедливо.

ВИСКАНСЬКА ЛЕҐІСЛЯТУРА ЗА ДРАСТИЧНИМ ПОДАТКОВИМ ЗАКОНОМ

МЕДИСОН, Висконсин, 15. червня. — Палата послів стейтової леґіслятури ухвалила нині драстичний податковий закон, предложений групою прогресивних та соціялістичних послів, після котрого доходовий податок виносить від першої оподаткованої тисячки долярів приходу 1 процент, а відтак збільшається щораз більше, поки не осягне висоти 10 процентів при приходах виносячих 15,000 долярів в рік.

З БОРОТЬБИ ЗА СТЕЙТОВІ ПРОГИБІЦІЙНІ ЗАКОНИ

МЕДИСОН, Илиноїс, 15. червня. — Палата послів стейтової леґіслятури ухвалила нині незначною більшостю голосів проект одного соціялістичного посла, щоби стейт не давав більше допомоги федеральному урядови при виконуванню прогибіційного закона.

Ухвала перейшла зараз під наради сенату, але тут председатель палати усунув зпід нарад всі недокінчені ухвали, щоби приготовити палату до замкнення сесії. В той спосіб ухвала перепала.

ПРОЦЕС ПРОТИ РАДИКАЛЬНОГО ПИСЬМЕННИКА

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 13. червня. — Місцевий поліційний суд відступив від обжалования американського соціялістичного письменника Аптона Синклера за виголошуванне підбурюючих промов та уряджуванне недозволених зборів, а зате обжаловав його за волокитство. Росправу назначено на день 27. червня.

ВЕЛИКІ ЛІСОВІ ПОЖАРИ В КАНАДІ

ФРЕДЕРИКТОН, Ню Бранcвик, 15. червня. — По цілій північній части провінції Ню Бронсвик горять ліси. Досі пожар знищив уже коло 280 квадратових миль ліса. Помимо не було жертв в людях. Відділи, наняті лісовими урядами, потрафили здержати кілька більших пожарів, — зате менші пожари ширяться далі.

Уряд каже, що се найбільший лісовий пожар в сій провінції від великого пожару в 1825. році.

ХЛОПЧИНА ЗАДЕРЖУЄ ПОХІД КУ-КЛАКС КЛЕНА.

В свято прапора, котре святковано в четвер, звянлася на вулицях міста Блумфілда, Ню Джерзі, процесія потайної організації Ку-Клакс-Клена. В поході брало участь яких 250 членів, закаптурених в білій одежі, як се є їх звичаєм. Похід посувався вулицями міста серед великого здвигу народа. Нагло на розі одної вулиці зза вугла вискочив молодий хлопчина з кошиком в руках та, заким хто небудь міг зміркувати, став вибирати з кошика яйця та шпурляти їх в провідника походу. Заким провідник зчуняяся, що сталося, хлопчина вже викидав в сіяйця та став втікати. Провідник а з тим кількох других членів походу кинулося за ним навдогін. Та дехто з видців метнувся на допомогу хлопцеви, зачинаючи бійку з членами походу. В шарпанині товпа здерла на декому з походу не лишень каптур, але й його цивільну одежу. Величезна частина учасників походу розбіглася домів, так що, як все успокоїлося, всего невеличка горстка Ку-Клакс-Кленівців помашерувала далі серед свисту та окриків товпи. Дійшовши до шкільного будинку, вони послухали поради шкільного сторожа, зайшли до сутерен школи, зняли зі себе каптурі та вернулися на вулицю вже в цивільній одежі.

НЕ БУЛА ДОВГО НА СВОБОДІ.

За старанием президента Гардинга випущено з вязниці в Маскогоні, Мич., паню Аню Говзер, котра була засуджена на вязницю 6-місячну за піянство. Основою помилування було те, що пані Говзар має 11 дітий, а 12-те було в дорозі. Так коли се 12-те вже прийшло здорове й щасливе, мати з великої радости впилася ще раз, чим зломила свою обіцянку, владі. Поліція арештувала була за сю піятику її мужа, але се виказав, що він не міг принести горівки до дому, бо його тоді й дома не було. Тепер поліція арештувала назад помилувану колись матір та відставила з немовлятем назад до тюрми досидіти стару та відсидіти нову кару.

САМОВБИЙСТВО ЧЕРЕЗ СВАРКУ ЗА ОДІЖ.

До міського шпиталя в Йонкерсі, Ню Йорк, відставлено в небезпечнім стані 45-літну женщину, Аню Едвардс, котра в самовбийчім намірі напилася йодини, посварившися з тещою за одіж. Лікарі мають надію удержати її при життю.

СПОЖИВАННЄ МОЛОКА І МОЛОЧНИХ ВИРОБІВ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

У Злучених Державах було в 1922-ім році 25,505.-000 коров. Більшість з них плекали, природно, по фармах а лише міліон і чверть держали у містах. Від тих коров одержано 103 біліони фунтів молока, себто кожда корова давала пересічно 4020 фунтів молока в рік. Трохи меньше чим половина того молока розійшлась у первіснім виді, решту перероблено на масло, сири, мороженє (айс крім), кондензоване молоко, шоколаду то що.

Масла випродуковано у минулім році 1,153,515.000 фунтів, сира 370.000.000 фунтів. 2673 фабрик виробили 161 міліонів гальонів мороженого, а фабрики шоколади зужили 100 міліонів молока для своїх виробів. Кондензованого молока випродуковано 1.431,000.000 фунтів.

З тих чисел виходить, що пересічно кождий мешканець Злучених Держав зужив за рік 50 гальонів звичайного молока, перешло 10 фунтів масла, три і пів фунта сира і майже півтора гальона мороженого. Кромі того на кождого припадало 13 фунтів кондензованого молока та несповна фунт молочного шоколаду.

На загал у тім році вживано більше молока, чим в попередних роках і то головно у містах. Фармері не вживали більше ні молока, ні молочних продуктів. Наслідком того зросту споживания молока і виробів з нього було між иншим і те, що продукція штучних і рослиних товщів, головно маргарини сильно зменьшилася. У 1920-ім роні вироблено її 370.000.000 фунтів а у 1922-ім лише половину тої кількости.

РУХАНКОВИЙ ПОПИС В ТЕРНОПОЛІ.

Дня 6. мая с. р. відбувся в Тернополі перший по війні руханковий попис на провінції — заходами місцевого „Сокола". Програма, чисто руханкова, зачалась промовою голови „Сокола" проф. Бриковича. Вона складалася з вправ хлопців 6—10 літ і вправ членкиць і членів. Її виконання, на загал бездоганне, зраджувало солідну підготовчу працю. Вправи дівчат булавками і піраміди членів захоплювали не лиш виконням але й естетичною принадою. В приємностю треба підчеркнути, що місцевий „Сокіл" подає надії стати осередком тілесного виховання наших далеких східних повітів. „Сокіл" придбав уже прилади і приступив до впорядкування власного майдану.

„САМОГОННА ПРОМИСЛОВІСТЬ" В РОСІЇ.

В омській губернії недавно було переведено обслідування самогонної промисловости. По даним обслідування, які наводить „Советская Сибірь" всього в цілій губернії витрачається на самогонку 13 відсотків цілого урожаю, який дав 28 мил. пудів. Після закінчення обслідування була переведена ліквідація цією промисловости. За один лише місяць з 15. січня по 15. лютого міліцією арештовано в губернії, до 1,000 самогонщиків, відібрано 900 апаратів; виявлено 700 таємних заводів; і розпочато 1,074 судових српав.

ЛЯХИ СУДЯТЬ БІЛОРУСИНІВ.

Дня 23. мая с. р. покінчився в Білому Стоці політичний процес проти 45 членів білоруської організації, яким акт обвинувачення закидував державну зраду і заговір на цілість польської держави, який мали вони уплянувати в порозумінню з Німцями, Москвою і Литвою. Процес цей нагадував в богато моментах процес Степана Федака і тов. По промовах прокуратора і оборони засуджено Семена Мацієвича на безреченцеву, тяжку тюрму, Єфима Іванюка на 10 літ тюрми, Миколу Вольфа на 8 літ, Веру Масловську і білоруського посла Барана на 6 літ тюрми, Станкевича Олександра на 5 літ. Таку-ж кару присуджено обвинуваченим — Жабінському, Трипуєови, Грибасови, Горошеви і Вартошукови. Чотиром обвинуваченим присуджено 2 роки, чотиром 1 рік тюрми, а 26 звільнено з обвинувачення. Поміж звільненими є білоруський посол Яковюк і поручник литовської армії Войткевич.

МІНІСТЕРСТВО ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В ПОЛЬЩІ.

На спільному засіданню адміністраційної і земельної соймової комісії принято законопроект про організацію окремого міністерства земельної реформи. Принято дві початкові статті законопроекту, трактуючі про обсяг ділання міністерства. Поставлено пропозицію щоб парцеляція була дозволена лише відповідним державним інституціям а не приватним спілкам. Внесение відкинено голосами ендеків (вшехполяції і Пяста. Таким робом ця чесна спілка застерігає собі користи з парцеляції. „Заржонди земске" ведені „паряку вести-муть ріжні приватні

ПОВАЛЕНИЙ БОЛГАРСЬКИЙ ПРЕМІЄР СТАМБУЛІЙСЬКИЙ ЗГИНУВ ВІД КУЛІ В ПЕРЕПАЛЦІ СЕЛЯН З ВІЙСКОМ

СОФІЯ, столиця Болгарії, 15. червня. — Повалений переворотцями болгарський премієр Александер Стамбулійський згинув сьогодня рано в селі Ветрен, недалеко свого рідного місточка Славовіци.

Він згинув від кулі в боротьбі селянської зорyженої ватаги, котра напала на відділ війска, який його провадив, полонивши його по тридневній погоні.

Війско везло Стамбулійського із села Галак, де його полонено. Там він заявив був, що він має важні документи в Славовіці і йому позволено удатись туди автомобілем під війсковою охороною. По дорозі війско дало огня до селян і виязалась завзята перепалка, в якій смертельна куля влучила Стамбулійського. Він згинув на межі рідного села.

В Софії вижидали, що Стамбулійського привезуть в полудне зелізницею. Коли сей поїзд приїхав, товпи народу залягли площу Александра, щоби побачити поваленого премієра і вождя болгарського селянства, але усі розійшлися в смутку, як почули, що він згинув від кулі.

У селі Голаку увязнив був Стамбулійського селянин, котрий пізнав його, хотяй він був перебраний, щоб його не могли пізнати. Сей селянин віддав його в руки війска, яке мало відвезти його до Софії.

Тутешні часописі подають дальші ріжні подробиці про ріжні скандали правління Стамбулійського. Щоб положити конець тим історіям, нове правительство видало осторогу часописям, щоби не містили безосновних оповідань про діяльність убитого премієра.

В Софії вже приверений порядок. Всі зелізничі поїзди приходять впору. Правительство дало вже дозвіл на приватні телеграми.

Покійний Стамбулійський мав 44 роки. Був самоуком. Сперву був редактором; потому приняв чинну участь в політиці. Був високого росту, дуже сильної будови і знаменитим бесідником.

БРИТАНСЬКИЙ ПРЕМІЄР БОЛДВИН ЗАПОВІДАЄ НОВУ ПОЛІТИКУ У ВІДНОШЕННЮ ДО НІМЕЧЧИНИ

ЛОНДОН, 15. червня. — Нині відбувся тут обід в честь британського премієра Стенлі Болдвина, який уладили кореспонденти на пресі.

На сьому обіді промовляв премієр Болдвин. Він заявив, що як Велика Британія не зможе дійти до порозуміння з Францією у справі політики супроти Німеччини, так він дасть почин до нової самостійної британської політики у відношенню до Німеччини.

АНГЛІЙЦІ ГРОЗЯТЬ АМЕРИЦІ ВІДПЛАТОЮ

ЛОНДОН, 15. червня. — Тутешній дневник „Дейлі Мейл" заповідає у передовиці п. з. „Американський напад на британське мореплавство", що Британці відплатяться Америці за заборону алькогольних напитків на чужинецьких кораблях на американських водах.

БОНАР ЛО ЩЕ ТЯЖКО НЕЗДУЖАЄ

ЛОНДОН, 15. червня. — З поінформованих кругів повідомляють, що стан здоровля бувшого британського премієра Бонара Ло значно погіршився.

Кажуть, що він небаром мусить відбути операцію горла.

АНГЛІЯ МАЄ НАЙБІЛЬШУ ПІДВОДНУ ЛОДКУ У СВІТІ

ЛОНДОН, 15. червня. — Велика Британія виправить нині на воду (під воду) найбільшу підводну лодку (субмарину) у світі.

Досі британська адміралія держала в тайні подробиці про сю підводну лодку, але всетаки преса вспіла розвідатись, що вона мати-ме на покладі 12-інчеву гармату і могти-ме помістити угля на опал на просторі 6,000 морських миль.

Та субмарина буде називатись Х-1.

200 ПОСЛІВ ПРОТИ ПРЕМІЄРА ПУАНКАРЕ

ПАРИЖ, 15. червня. — Нині у французькій палаті послів (низшій палаті парляменту) промовляв премієр Раймонд Пуанкаре про свою внутрішню політику.

Він заявив, що не підпирає ані не гадає підпирати ані роялістів ні комуністів, а тільки хоче працювати з усіми групами, котрі єднаються біля національного бльоку.

В голосованню над заявою довіря правительству Пуанкаре палата послів ухвалила його заяву довіря 380 голосами проти 200.

ВІДБУДОВА ЗНИЩЕНОЇ ЧАСТИНИ ФРАНЦІЇ ЗДЕРЖАНА

ПАРИЖ, 13. червня.—Контрактори, що відбудовують знищену у війні північну часть Франції, спинили роботи ізза недостачі фондів.

Французьке міністерство „свободжених провінцій" обіцяло їм добути гроші через нову позичку.

ТУРКИ ЧЕМНІ ДЛЯ АЛІЯНТСЬКИХ ПИЯКІВ

ЦАРГОРОД, столиця Туреччини, 15. червня. — Турецька влада нині переведе в життє постанову про заборону алькогольних напитків.

Лише двісті шинків буде тут отворених для аліянтських жовнірів.

ПРЕЗИДЕНТ КИТАЮ ЖАЛУЄ, ЩО УСТУПИВ

ПЕКІНГ, столиця Китаю, 15. червня. — Уступивший президент китайської републики Лі Юан-Гунг, котрий втік відсі ізза страху перед збунтованим війском (котре не одержало платні), тепер заявляє, що відкличе свою резигнацію і буде наново старатись дістати владу у свої руки.

ЄДНАЙТЕ
НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО
У. Н. СОЮЗА

ДО КІНЦЯ ЧЕРВНЯ С. Р. ПРИЙМАЄ У. Н. СОЮЗ НОВИХ ЧЛЕНІВ, СТАРШИХ І МАЛОЛІТНІХ БЕЗ ВСТУПНОГО.

УРЯДНИКИ ВІДДІЛІВ І ЧЛЕНИ ТА ЧЛЕНКИНІ, ВИКОРИСТАЙТЕ СЮ НАГОДУ І ПРИЄДНАЙТЕ ЗА СЕЙ ЧАС ТИСЯЧІ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПАМЯТАЙТЕ, ЩО ЗРІСТ ЧИСЕЛЬНОЇ СИЛИ І МАЙНА У. Н. СОЮЗА СЕ ДОРОБОК УСІХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents the copy.		ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи" : 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

БІЛОРУСИНИ — НАШІ СОЮЗНИКИ.

Доля Білорусинів подібна до нашої.

Їх большевики і Ляхи поділили між себе в Ризі дня 18. марта, 1921, таксамо як і Українців.

Сей удар кровавий, який большевики і Ляхи завдали рівночасно Українцям і Білорусинам, зединив ті два нападені зі сходу і заходу народи у братерстві братньому і спільній боротьбі за визвіл з ляцької тюрми і з большевицької вязниці.

Білорусини еднаються з Українцями під московським ярмом і під ярмом ляцького наїзника.

Тесаме, що діється в Европі, повинно тепер творитись і в Америці.

В Америці є около чверть міліона Білорусинів, які досі не були зорганізовані ізза недостачі просвічених Білорусинів, які могли би давати провід в національному русі.

Досі Білорусини пропадали в Злучених Державах або в пропастях московських (православні Білорусини) або в безвістях ляцьких (римо-католики Білорусини).

Щойно сього року зачався у них зворот до визволу на землі американській з кіхтів ворога.

Приїхав сюди з Білоруси щирий і трудолюбивий білоруський патріот, спосібний бесідник та організатор, д. ІВАН ЧАРАПУК. Він осів в Шикаго, Ілл., де є значне число Білорусинів, і зачав їх організувати. За несповна один місяць часу він зорганізував в самому Шикаго ПОНАД 500 БІЛОРУСИНІВ в білоруську національну організацію, якої головною метою є помагати західній Білоруси в боротьбі для визволу зпід Польщі.

Д. Чарапук організує і далі своїх земляків в Шикаго і хотів приєднати для білоруської організації і всіх Білорусинів по цілих Злучених Державах. Робота дуже тяжка на одного чоловіка, до того ще на ниві, якої досі ще й не орано. Але він молодий, енергійний чоловік і не тратить ні запалу ні надії на успіх.

Українці в Америці, котрі вже зорганізовані від десятків літ і мають свої газети, повинні братам Білорусинам у їх красних ідейних починах бодай подати моральну поміч. Бодай повинні старатись вишукувати всюди Білорусинів і переконувати їх, щоби приступали до своєї національної організації, якої осідком тепер є Шикаго.

Як Білорусини в Америці зорганізуються в дійсну силу, то подадуть руку Українцям і тоді оба братні народи будуть разом виступати і разом помагати західній Україні і західній Білоруси в їх боротьбі для скинення соромного ляцького ярма.

ПОТВЕРДИЛИ.

Як подають большевицькі газети, дванайцятий зїзд комуністичної партії Росії, що відбувся в Москві, застановлявся теж над національним питанням та приняв в сій справі ряд резолюцій. Так дебати, як і резолюції зїзду заслугують на увагу.

Зі вступу до резолюцій, який збирає висліди дискусії, виходить, що комуністи поневолених націй Росії робили московським комуністам докори, що московські комуністи проповідували комуністам поневолених націй проти національних почувань, а самі були не лишень не покидали свого, московського націоналізму, але заховувалися супроти других, не-московських народів як поневолителі, як шовіністи, як націоналісти, що намагаються перевернути силою людий других націй на свою, московську національність". Остаточно московські комуністи далися переконати, (чи вдали, що далися переконати?), що така шовіністична політика Москалів супроти других народів Росії є шкідлива передовсім для самого комунізму, бо не московські народи не хочуть брати комунізму від людий, які лицемірно говорять проти націоналізму других народів, а самі другі нації в Москалів силою повертають.

За таким вступом слідують резолюції, які очевидно наказують московським большевикам не поводитися шовіністично з другими, немосковськими народами Росії. Резолюції обчислені на заграничний збут; вони ухвалені нате, щоби заграничні агенти большевиків могли тепер трубіти, що мовляв вже й московські большевики перестали бути шовіністами.

Та резолюції мають деяку вагу й для нас. Прецінь, кілько разів досі підношено, що московські большевики є московськими шовіністами, тільки разів большевицькі наймити заперечували сьому, тільки разів вони закидали нас лайками, визвищами, підозріннями. З того згляду московські комуністичні резолюції похвальні, бо в них маємо чорним на білім потвердженне, що московські собаки за московські гроші брехали, як їм пани казали. Се одинока користь з московських резолюцій. Користь невелика, бо вона лишень потверджує большевицькими руками те, що противники большевиків уже давно знали й давно сказали.

Не має, однак, резолюція значіння звороту в самій сути політики. Старим звичаєм всіх гнобителів, московські комісарі готові зробити для поневолених все, лишень не злізти з хребта поневолених. Гарні резолюції вони ухвалили, навіть себе самих в них вилаяли, навіть своїх агентів по ланиті вибили, лишень не зробили самої сути: не уступили ні крихітки своєї власти, свого панування над тими немосковськими народами, за котрі бuцімто так піклуються. І Україна, і Грузія, і Азербайжан і Бухара, і другі лишилися надалі в руках московських грабителів.

При тім Україну згадати тут треба ще на спеціяльному місци, зі спеціяльним натиском, бо в резолюції перечисляється поіменно всі сі краї, лишень не Україну. Видно, Україну за при[illegible]ром царських ступайок вважається далі корінним московським краєм, на котрому панує „русска" мова, на котрій живе „русский" народ, над яким шовінізм Москалів не є гнетом чужинців, але висловом свого, місцевого націоналізму. Злишним було потверджувати се зі сторони комуністичного зїзду, але й за се підтверджене брехні большевицьких наймитів належиться комуністичному зїздови деяка вдяка.

НАШІ ПЕРСПЕКТИВИ*)

I.

Національно-політична катастрофа, спричинена париським рішенням, викликала серед нашого загалу болючі рефлексії на тему тих незбагнутих обставин, які могли так власне, а не инакше вплинути на становище париського синедріону. Разом з цим була приневолена громадська опінія поставитися менше або більше критично до усієї діяльности свого Уряду за кордоном, до його ролі за останні чотири роки і витягнути свої консеквенції на будуче. Нам, очивидно, невідомо, як ті консеквенції будуть виглядати, зате вільно нам в так тяжких і для нашої нації рішаючих часах забрати слово на сю тему і висловити деякі пекучі прінціпіяльні дезідерати.

Державнополітична діяльність Уряду припала на повоєнний час, на період безчисленних а коштовних конференцій державних мужів антанти, сих вигідних лицарів дискусійних непродуктивних турніїв, які своїми балачками не лише людству, а й власним державам не принесли хісна, а радше витворили хаос в міжнародніх відносинах і безвиглядну замотаність супроти завдань найблизшої будуччини. Тому не диво, що і виключно паперова акція наших одвічальних чинників, піддержувана лише чисто інформативною роботою наших „дипльоматичних" заступників, обчислена на дешеві внутрішні ефекти та вколисуванне свідомости властивої дійсности, не могла нічим иншим похвалитися, як лише неминучими фіяскими і марнованнем національної енергії, — тим більше, що наша політична ситуація в річевім і персональнім напрямі не стоїть в ніякій пропорції до відносин старих і молодих держав. І в сьому лежить наша трагедія.

II.

Між тим коли провідники инших народів із серіозною інтензивністю використали надзвичайно пригідний момент міжнародного положення і прихильні обставини, піддавались наші керманичі новій ілюзії чужої допомоги, та перенесли авреолю опіки з недавної Австрії на таксамо морально скраховану антанту. Замість раз на все заповнити кілька вікову прогалину української державности — закріпили вони своєю фатальною короткозорістю, філістерською шабльоновістю і традиційною примітивністю довоєнну сучасність і не успіли пересунути національного календаря з „вчера" на „завтра". Україна лишилась і на дальше убогою колискою смілих мрій. Політичний позитивізм числиться лише з фактами, не оправдував ще нігде в переломових моментах наївности, інертности та браку активности, в наслідок мнимого „алібі" мас якогось народа, так як в данім випадку треба знати докладно психольогію мас взагалі, а свого народу передовсім. Сей позитивізм не узнає ані партійної туалети, ані ультрадемократичного фасону, ані кастового монополю, не саджає державної судьби в несолідний віз гнилої, суґерованої пролетарської ідеольогії з непочитальними візниками, — а руководиться неумолимими імперативами такої твердої серіозности, якою все єсть державно-творча організація і робота.

І тому з блудного колеса безрадности, з моря без надійности не витягне нас сама вимова браком „людей" в нашій суспільности. Коли розуміти політику як всяке инше мистецтво, яке не дається вивчити, а є вроджений здоровий інстинкт, плеканий цілими поколіннями, то російський вчений Ламанський мусів мати підставу і докази на се, скоро між рисами характеру Українців видвигає також дипльоматичний хист. І дійсно, кождому чужинцеви могло до недавна здаватися, що така здорова, рустикальна нація, як українська, не повинна терпіти на недостачу людей. Якже се розуміти, щоб загально відомий талановитий нарід опинився нараз без видатних личностей? Де ділась та інтелектуальність недавних ще поколінь? Що правда, чужий варварський гнет лишив по собі катастрофальні наслідки, але навіть найлютійша деспотія не була нігде так всемогуча, щоб серед гнобленої суспільности силоміць насаджувала всеруйнуючу нікчемність, щоб наказувала облудною демагогією відчужувати від свого народу визначні одиниці, а тупою, звірячою заздрістю та лукавим, брутальним цинізмом ломати індивідуальности, коли які тільки появилися. На такі люксуси може собі позволити кожда инша культурно сильніща нація, але ніяк наша. В словарі українського громадського життя знайдемо: потуранне найчорніщим інстинктам, непошанованне чужої думки, перецінюванне самозрозумілих вчинків і подвигів на геройство, культ фраз і імен, парафіянщина, непотизм та іґнорованне всякої етично-культурної дисципліни. Чесноті та солідности виповіджено мешканне, а на брудний егоїзм і гидкий матеріялізм можна в нас все числити. Ми стали притчою во языціх, і чужинці здвигають на згадку про нас раменами: „Якже можна на Вашу карту класти, коли Ваші політики не беруть справи на серіо?". Коли ще додати до цього пропаганду наших ворогів про нашу мниму нездатність і незрілість мати свою державу, то деморалізація наших зарозумільців за останний час була їм лишень на руку, і не диво, що ми мусіли опинитися під чужими кураторами.

III.

Нова дійсність ставить нові вимоги і умови, національне життє і судьба завдають нам важкі питання, на які можемо передовсім так відповісти, що нові обставини вимагають нових ідей і нових людей, які знають, чого хотять, що і як робити треба. Тож, узнаючи з неложною щирою вдячністю величезні заслуги нашої інтелігенції, особливо старшого покоління, у всесторонні́м подвигненню народа, мусимо все таки усвідомити собі і сю неоспориму правду, що організація і керма держави не може бути рівнозначна з вузькою передвоєнною політичною діяльністю в краю, соймі чи парляменті. Н самі фрази і пустословні декламації не дають іще леґітимації на політичний розум. На инше актуальне питання, а саме: чи нація має і на дальше носити на собі синці від ударів невдач і попасти в обійми небезпечної резиґнації, пасивного фаталізму та добровільних страждань — мусимо відповісти, що для ратовання не лишень державности, але й самої нації треба нам перетворонні сили і внутрішні відноси-ритися, провірити свої всестони, треба пожертвувати взагалі дотеперішною ідеольоґією і особистими амбіціями.

На наших очах відбувається процес національної центріпетальности і скріплення національної ідеї в цілій Европі. Деякі народи відмолоджуються, усувають ґраніти історичних перепон з дороги до ясної мети. Там йде продуктивна влада чи провід все в парі з невичерпаною силою нації. Се явище есть неоспоримим доказом сього, що одна без другої не може обійтися, таксамо як усю суть правової держави творить авторітет сили, волі і достоїнства даного народа: виразом сили являється армія, волі — законодатне тіло, персоніфікацією достоїнства народу — верховна влада в одній особі. Без отсих чинників ніяка держава немислима. Наша нація винесла з історії якусь непереможну силу, і сей нарід показував нераз наглядно, що се значить національний підем, але ми й те знаємо, як сей підем зловжили новочасні узурпатори, що все думали, немов то нація для них, а не вони для нації.

Колиж в обличу національної кризи підносяться чим раз виразніще голоси про брак людей у нас, так се доказ великого поступу в розумінню державної думки. Нашим обовязком є тепер не оставати лишень при констатованню такої обставини, а піти консеквентно дальше і оглянутися за такими людьми. Від дрібної інтеліґенції, що живе в кліщах матеріяльної зависимости, в тісних рамках сірої буденщини, годі вимагати індивідуальностей з широким розмахом ініціятиви: середна кляса видавала і видає вчених і артистів, але дуже рідко вдалих політиків і державних мужів. Тому то і нинішні демократичні держави вислуговуються в дипльоматії головно нащадками аристократії, бо власне в державнім інтересі лежить се, щоби спадщину політичної талановитости використати для загального добра. У инших народів зливаються здорові одиниці родової аристократії з духовою, а в нас инакше: старий культурний елемент вигризла химерна, щербата демократія, зате новочасної духової аристократії вона не витворила. Всесвітна і наша історія вчить, що абсолютний демократизм, доведений звичайно до карикатурности, не знає огню геройства, посвяти, ризика, зелізних принципів, а знає лишень календарну обмеженість, вигідний утілітаризм, жажду власти за всяку ціну, недостачу почуття одвічальности, ідолопоклонство матеріялізмови і надмірну претенсіональність. Доки з політичного овиду не будуть виключені галапаси і спекулянти, з деспотичними жестами маняки, що накидують другим гидке всезнавство та вмовили в себе, що без них буцім то не буде взагалі України, — доти всякий труд буде абсурдним партацтвом і підкопуванням національних зусиль.

Самі комбінації про збиранне національного фонду або творенне єдиного національного фронту на ніщо не здадуться, коли не переведемо в факт сього кличу, а власне, що до чистих діл треба чистих, бездоганних людей інтелектуальної видатности, випробованої чесноти, енергії і зелізного характеру, які зуміють лишити перед святинею державности всякі партійні чи особисті амбіції та анімозії, а для яких першим і послідним словом буде „Salus Ucrainae suprema lex esto!" Без цього всякий почин буде рівночасно кінцем і повторенням української спеціяльности—трагедії. І якщо не находимо в нашій суспільности таких одиниць, а рішаємось не допустити дальше до того, щоб нашим ворогам самохіть держати драбину до могучости і розросту, так мусимо зробити першу уступку, перший акт саможертви і заанґажувати чужоземних людей з державною традицією, які вже тим самим приверн уть назад довіре до українського імени і дадуть запоруку серіозности державної акції. Приміри з історії европейських держав надто зайві, щоб переконувати про се, що деяка тепер сильна держава не встидалася використати чужоплемінні творчі сили. А історія з конкурсом на памятник Шевченка в Київі 1914 р. незвичайно вимовна.

(Конець буде).

*) Подаємо сю статтю яко голос дискусійний до питання про теперішню політичну ситуацію.

Михайло Тимофіїв.

ЕВРОПА -- АМЕРИКА.

Враження подорожнього.

(2)

„Орієнтацій" серед політичних діячів цього типу є рівно стільки, скільки закордонних чинників „цікавиться" в даний момент українською справою. І реорієнтації починаються негайно після того, як субсидія з даного жерела уривається. Все це робиться в дрібних, безвиглядних і нечепурних формах.

Значна частина політичної української еміграції — саме та, яка нині найголосніще кричить і висувається, — це уже скінчені люде. Вони ще якийсь час будуть лише хитатись поміж Москвою, Варшавою, Прагою та Будапештом, пропонуючи свої послуги, але ціну їй уже знають. Інша частина українських політиків — саме та, яка ні до кого в найми не пішла, замкнулась у собі; її мало видно і позбавлена матеріяльних можливостей; вона нині може зробить небагато — до часу, коли свій ґрунт, своя земля і свої люде не спроможуться знову на організаційний порив, на жертву в імя своєї Батьківщини.

Ні, Українцям в сучасній Европі терять справді нічого. Вирватись швидче з цеї гнилі...

Востаннє кидаєш погляд на уже далекий беріг Европи. Чи побачиш його знову? Коли?

Яка доля чекає цей „старий світ" в ближчому часі?

Що з того може бути для України?

Перебігаєш думкою події останніх літ; робиш спробу прогноза; — ні море багато певніще ніж цей „твердий ґрунт".

Може це дивно, але чи не вперше за багато літ мене охопила атмосфера спокою, організації і порядку лише після того, як беріг почав зникать з обрію.

Тут на хвилях якось краще відчуваєш і стихію природи й організаційний хист людини.

Тут все ясно — море більше або меньше хвилюється; вітер віє, сонце світить — все так, як їм од Бога положено споконвіку. Машина стукає; прислуга бігає; вартовий офіцир стоїть на мостику; — всякий робить те, що людський організаційний розум наказує робити для опанування стихії. Всякий знає своє місце і турбується лише про свої справи. І всякий знає, що єсть капітан — фаховий досвідчений чоловік, який мусить турбуватись за всіх. Всі — і команда і пасажири довірились капітану — і тому всі і все спокійне.

Саме цього чуття певности давно не було у мене на „твердому ґрунті" Европи.

Де ви, розумні, фахові та чесні капітани европейського політичного життя. Де ви, провідники, яким справді можна було-б довіритись?

Довго шукав я Вас на поверхні сучасних політичних хвиль, але чим далі — більше переконувався, що нічого крім шумовиння і всякої погані на горі тепер знайти не можна. Стихія европейських мас товчеться; провідного розуму — не видно.

Але думки заводять мене далеко. Звінок—пора на обід...

Жолудкові враження виступають на передній плян і примушують забуть на час про долю Европи.

Норд Джермен Лойд мов нанявся обгодовувати своїх пасажирів. Страва іде за стравою; всього багато; все смачне; чепурно подане. Ми, публика 3-ої кляси насідаєм на все старанно. Помітно, що багато з присутніх давно так не харчувалось. Ні, рішучо, на морі краще ніж на землі.

Я готов навіть визнати за нашим кухарем організаційний ґеній — така смачна фаширована курка...

Оптимізм росте; завязуються знайомства. Мені цікаво приглянутись до товаришів по подорожі. В більшости це Німці, — робітники або бувші офіцири; чимало Чехів; скільки прогорівших Американців (невдало спекулювали долярами); осібна група Поляків.

Українців, що колись масами їхали до Америки, тепер немає. Поляки досі не дали Норд Джермен Лойдови концесії в Галичині (і це дуже шкода, бо порівнюючи оповідання пасажирів інших ліній з власними враженнями на кораблі Норд Джермен Лойда можу всім, хто має можливість, щиро порадити їхати через Бремен).

Сходжуся ближче з групою пасажирів; переважно колишніх старшин; слухаю їхні оповідання.

Знов находять думки про сучасне Европи, про вигляди на майбутнє.

Щодня радіо-газета приносить новини з континенту.

Власне нічого справді нового нема. Французи ще щось окупують; Німці ще проти чогось протестують; большевики ще когось розстрілюють і на когось збираються нападать; конференції збіраються і розходяться; ноти пересилаються; валюти стрибають; люде голодують; взаїмна ненависть розятрюється; свобода і демократія вихваляється; біда ще ближче підступає — все це таке старе, таке привичне.

Я дуже люблю радіо-газету; — найперше тому, що вона маленька і подає тільки факти, не забиваючи читачам голови довгими ламентаціями та поясненнями.

Така газета примушує читача самостійно відшукувати за хаосом фактів ту схему чи формулу, по якій вони розвиваються, а не підносить йому цих фактів уже препарованих для доказу того, чого редакторови хочеться і тому все уявляється значно яскравіщим.

(Дальше буде).

ДЕНЬ КВІТІВ РІДНІЙ ШКОЛІ ПРИЗНАЧЕНИЙ НА 17-ого І 24-ого ЧЕРВНЯ С. Р. ВЕСЬ ДОХІД ІЗ ЗАБАВ І ПРЕДСТАВЛЕНЬ ПРИЗНАЧЕНИЙ В ТІ ДНІ НА РІДНУ ШКОЛУ.

Обєднанне українських Організацій.

ЯК НЕ ПИСАТИ?

ДО НАШИХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Загалом беручи, наші дописувателі пишуть доволі добре, а в кождому разі щораз ліпше. Видно, що дбають про те, аби писати ліпше. Читають газети, книжки, одним словом, учаться.

Так повинні робити всі розумні люди, бо й так роблять розумні Американці, Англійці, Французи, Німці. Вони учаться ціле життє своєї писменної (літературної) мови, бо знають, що мова се дуже великий артистичний твір народу, якій не так легко пізнати і знати, як се неодному може здаватись.

Пора-б і Українцям се зрозуміти і таксамо **вчитися, вчитися і вчитися** рідної писменної мови. Вчитись ціле життє, щоби знати її щораз то ліпше і щораз то красше нею орудувати.

Як Українці поступлять наперед в сьому напрямі, так се буде знак поступу просвіти і знання рідної мови.

Се ми сказали загалом до всіх.

А тепер ще слово до впертих, котрі або не хотять учитись, або вважають, що вони вже все знають і не потребують більше вчитись.

Апелюємо до тих, котрі пишуть нам дописі або оповістки, нехай **читають** дописі й оповістки, як вони виглядають в газеті, і **нехай пізнають**, як слід писати, а як не треба. Нехай, читаючи друковане, **вчаться**, як писати і як не писати.

І досі такі найдуться, що зачинають **кожде слово великою буквою**. Наприклад:

„Повідомляється, Що Мітинг Нашого Брацтва Відбудеться В Неділю О Другій Годині Пополудни В Церковній Галі. Проситься Всіх Членів Конче Явитись і т. д."

Чи хто видів, аби в газеті було друковане оголошенне в подібний спосіб?

А як не видів, то пощо бавиться великими буквами і забирає редакції дорогий, заплачений, час?

Є знову й такі дописувателі, що мусять **по кождому слові** дати або кропку або загалом якусь криску. Без тих кропок і крисок немов не можуть писати.

Чи вони не знають, що і вони тими „оздобами" забирають дорогий час і редакторам і складачам в друкарні, і що через такі вибаганки газета тратить?

Інші знова мають манію слова скорочувати там де вони рішучо не повинні бути скорочувані.

Найбільше наражені на скорочення слова, які в нас повинні бути в найбільшій пошані і тому **як найменьше повинні бути скорочувані**, а саме **Україна, Українець, український**.

В дописях до нас пишуть нераз так: „Іван Петришин родом **Укр.**, з **Укра.**, помер дня........ Він був членом всіх **укр. тов.** і щиро працював для **укр.** визвольного руху".

Чи видів хто, аби Американець писав нпр. так:

„Джан Петришин, ей **Юкр.**, борн ін **Юкр.**, дайд... Гі воз ей мембер оф ол **Юкр. сос.**" і т. д.?

Або, щоб Англієць писав про свій край **„Інг."**, або Француз **„Фр."**, або Німець **„Дойт."**?

Пишеться лише такі імена чи назви, в скороченню, які є приняті яко скорочення, нпр. U. S. (Ю. С.), себто Юнайтед Стейтс, Злучені Держави, але НІКОЛИ **„Ам."** замісць „Америка", **„Кан."**, замісць „Канада" і т. д.

Наприклад **назви стейтів при місцевостях** пишеться у скороченню, прим. Н. Й. (Ню Йорк), Н. Дж. (Ню Джерзі), Па. (Пенсилвенія) і т. д., але ніхто не пише тих скорочень окремо; наприклад ніхто не скаже: Гі воз борн ін Па., але так: Гі воз борн ін Пенсилвенія.

Вже большевики страшно розкохались у скороченнях, але навіть вони пишуть у скороченнях лише такі назви, **які приняли у скороченнях**, напр. „совнарком" (совет народніх комісарів), „комінтерн" (комуністичний інтернаціонал), НЕП (нова економічна політика) і т. д., але навіть большевики не пишуть: „Наша Рос. се. ком. кр." (Наша Росія не комуністична країна), бо навіть вони ще тільки розуміють, що се нонсенс, безглузде.

А у нас то все можна. Кождий пише, як хоче; скорочує собі слова, коли йому се до **вподоби** (чи радше з **лінивства**, бо лінується дотягнути слово до кінця і то якраз лінується дотягнути слово Українець чи український, аби виразно видно, що се **лінивство українське**).

Сього на будуче не повинно бути, бо се виглядає **погано, недбало, неграмотно і зневажливо для себе самих**.

Ще одно безглузде добирається у нас до писменної мови, а саме писанне прикметника **український** великою початковою буквою. І так усе подибуємо в дописях нпр. Наш **Український** нарід; наша **Українська** мова і т. д.

Се теж неправильне. Се помилковий спосіб писання.

По українськи пишемо **Україна**, Українець, Москаль, Турок, Серб, Славянин, великою початковою буквою, бо так пишемо **імена** країв і народів, але **прикметник** пишемо малою початковою буквою, нпр.: український, московський, турецький, сербський, славянський.

Нема виімки для прикметника український і тому, як пишемо Український, то тільки показуємо непотрібну надутість і незнанне.

Можна писати Український хиба в НАЗВІ, наприклад: Український Червоний Хрест, Українське Педагогічне Товариство, Українська Громада.

Д-р Михайло Лозинський.

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ ЗА ГЕТЬМАНА СКОРОПАДСЬКОГО

ВСТУП.

Від державного перевороту 29. цвітня 1918 р., — який усунув Українську Центральну Раду і змінив державну форму утвореної нею Української Народньої Републики, ставлячи на се місце форму Української Держави з гетьманом Скоропадським як головою держави з атрибутами абсолютного монарха, — аж до нинішнього дня не втихає спір: чи Українська Держава гетьмана Скоропадського була продовженнем будувати української державности, розуміється, у властивих сьому періодови політичних і соціяльних формах, — чи був се період ліквідації української державности з метою відбудування Росії в дореволюцийних границь?

На Великій Україні ті українські групи, які несли на собі працю національного відродження і з вибухом революції 1917 р. стали до будови української держави, поставилися до гетьманського перевороту з малими виїмками — як до замаху на українську державність і в кінці зліквідували гетьманський період повстанням Директорії Української Народньої Републики.

З виїмком групи хліборобів-державників, яка виставила ідеал відновленої станової монархії і далі невеликого числа українських діячів, які грали активну політичну ролю в гетьманськім періоді, в кінці гуртків і осіб, яких невдачі будування української держави демократично-републиканського типу навернули на монархістів, велико-українське громадянство і доси не змінило свого висше зазначеного погляду на гетьманський період.

Инакше в Галичині.

Тут вже в першій хвилі після гетьманського перевороту політична думка поділилась. Коли „Діло", орган національно-демократичної партії, заняло становище, анальогічне до становища висше згаданих груп на Великій Україні, то другий національно-демократичний часопис „Українське Слово" стало від разу оборонцем гетьманської держави. Одначе й „Діло" держалося на висше зазначенім становищи тільки в червень 1918 р., коли під неприсутність начального редактора д-ра Василя Панейка я вів редакцію. Коли-ж я виїхав на відпустку і редакцію обняв д-р Панейко, „Діло" зараз в перших днях липня 1918 р. зробило різкий поворот, вдаривши в статті начального редактора (з підписом: В. П.) на Січових Стрільців за те, що вони підчас перевороту не стали при гетьмані. З сього, що орган найбільшої української партії в Галичині означував свое становище до гетьманського періоду залежно від осіб редакторів, видно, на скільки в Галичині не було виробленої думки на справу.

Успіх Директорії Української Народньої Републики в повстанню проти гетьмана Скоропадського, утворенне західно-Української Народньої Републики, проголошенне державного з'єдинення обох українських република, оружа й дипльоматична оборона української державности, а при тім похід демократично-републиканської ідеї на руїнах монархій Габсбургів і Гогенцолернів, усе те відсунуло спір про характер гетьманської держави.

Одначе він віджив знов знаходячи собі поживу як на ґрунті невдачі будови української державности, так на ґрунті загально-европейської реакції.

В велико-українській еміграції на оборону гетьманського періоду виступили висше згадані монархістичні групи, які одначе — передовсім група хліборобів-державників під проводом Вячеслава Липинського — перше всего обороняють монархістичний прінціп як основу будування української держави в будучности.

За те в Галичині на перше місце висунулася ідеалізація конкретної Української Держави гетьмана Скоропадського, як единого періоду дійсної української державности, получена з різким осудом повстання проти гетьмана, як руйнування української державности.

Ся ідеалізація гетьманського періоду знайшла собі місце в усіх часописах Народньо-трудового (себто попереднього національно-демократичного) напрямку. Партійний орган „Громадський Вістник" — „Діло"*), орган партійної опозиції „Слово", перемиський „Український Голос" — всі вони в один тон величають Українську Державу Скоропадського і нещадять чорних красок „руїнникам", які підняли проти гетьмана повстанне.

Найповажнійшим речником сеї едеалізації гетьманського періоду являеться історик Іван Кревецький, який має до розпорядимости „Громадський Вістник" — „Діло", де не минає ніякої нагоди, щоби звеличати Українську Державу Скоропадського й кинути каменем на руїнників.

Спір про характер гетьманського періоду української державности має для Галичини особливе значінне з огляду на ролю Січових Стрільців, які після гетьманського перевороту заманіфестували свою вірність Українській Центральній Раді зложеннем оружя і розформуванням. Опісля-ж, сформувавшися знов за згодою гетьмана Скоропадського, вони признали Директорію Української Народньої Републики і стали її опорою в повстанню проти гетьмана. Отже на них кидають пятно „руїнників" славословники гетьманського періоду.

*) З огляду на часте закривание органу поліцією виходив він під ріжними назвами.

При тім грає ролю ще й отсей момент: В перших днях падолиста 1918 р. гетьман Скоропадський на просьбу галицької делегації годився відпустити Січових Стрільців на оборону Львова, одначе вони не пішли, а стали під приказ Директорії. З сього приводу в части галицько-українського громадянства утворилася думка, що Січові Стрільці двічі „руїнники": раз тим, що пішли на поклик Директорії проти гетьмана Скоропадського, другий раз тим, що не пішли на ратунок Львова, що — на думку тої части громадянства — мало би рішаюче значінне для дальшого розвитку польсько-української війни в Галичині в користь кінцевої української по-

Отсей спір за характер української державности в гетьманськім періоді є предметом отсеї праці.

Сьогодня моя думка про се така сама, як була в перших хвилях гетьманського перевороту, тільки підкріплена фактами цілого гетьманського періоду.

Головними жерелами для сеї праці служать: фактичний матеріял, яким знаходиться в III. томі „Заміток і матеріялів до історії української революції" Павла Христюка*) і дві статті гетьманського міністра закордонних справ Дмитра Дорошенка в органі Українського Союза хліборобів-державників „Хліборобській Україні": I. „Дещо про закордонну політику української держави в 1918 р." (збірник II., III. і IV) і II. „Замітки до історії 1918 року на Україні" (збірник V. і VI.)**) Хоч сі статті писані на оборону гетьманського періоду (на них богато покликається Кревецький), одначе містять вони цілий ряд даних, які промовляють проти гетьманського періоду.

*) Цитувати-му: Христюк, III. і відповідна сторінка.

**) Цитувати-му: Дорошенко, I., II. і відповідна сторінка „Хліборобської України".

Заки перейти до теми, вважаю за потрібне вказати на тенденційність оборони гетьманицького періоду.

Перше всего основне питанне відношення громадянства до держави. Кревецький Констуує поняття держави як чогось понад нацією і горе тій групі громадянства, яка виступає проти даного державного ладу. Він осуджує її як „руїнників", які „завалили державу",

Що держава, се продукт кождочасного відношення політичних і соціяльних сил, які все борються між собою, сього історик Кревецький зовсім не знає. Для ньоги істнує тільки якесь „Національне Провидінне" в формі істнуючої державної влади і обовязок громадянства коритися тому „Національному Провидінню". Хто йому не кориться, той — „руїнник".

Безперечно, що внутрішня боротьба може руйнувати і зруйнувати державу. Одначе історик не буде все приписувати вини тим групам громадянства, які виступали в імя нового державного ладу, тільки розглядатме, чи не паде вина також на оборонців даного державного ладу, які не хотіли йти на зустріч новим потербам громадянства і державного життя.

Так само бе в очи односторонність освітлення політичних і соціяльних інтересів зі становища інтересів держави. Політичні і соціяльні інтереси широких народніх мас, — се інтереси матеріяльні і навіть зоольогічні, антинаціональні і антидержавні. За те такі самі політичні і соціяльні інтереси великоземельних власників чи великої буржуазії, се інтереси національні і державні; — бодай так виходить з розділення світла й тіний політичної й соціяльної боротьби в гетьманськім періоді.

Перейдім до подробиць.

Повстанне проти гетьмана Скоропадського вважає Кревецький великим злочином проти української держави, сповненим в імя матеріяльних, клясових інтересів.

Одначе історик Кревецький хоч старанно вишукує „руїнацькі моменти" в цілій українській історії, так само старанно промовчує, як повстала Українська Держава гетьмана Скоропадського. Т и м ч а с о м гетьманський переворот був нічим иншим, тільки **замахом на істнуючу українську державну владу і державну форму в імя політичних і соціяльних інтересів велико-земельних власників і великої буржуазії.** Хто ставить істнуючу державну владу і форму держави на висоту „Національного Провидіння", проти якого звертатися є злочином, той повинен мати на гетьманський переворот по крайній мірі такі самі блискавиці і громи, як має на повстанне Директорії.

Винниченко, о п и с у ю ч и в „Відродженню Нації" підготуванне повстання Директорії, згадує також про переговори з Мануїльським і Раковським, провідниками делегації Совітської Росії для мирових переговорів з Україною, які тоді велися в Києві. Переговори, про які згадує Винниченко, мали за ціль запевнити Директорії Української Народньої Републики мир з боку Совітської Росії.

Сі переговори пятнує Кревецький як порозумінне з чужою, до того ворожою державою проти власної держави.

Одначе не згадує про те, що Скоропадський виконав державний переворот проти Української Центральної Ради тільки дякуючи чужим державам Німеччині й Австро-Угорщині; що зїзд Скоропадського з отаманом Донського війска генералом Красновим*) мав за ціль порозумітися про відбудуванне дореволюційної Росії, отже був звернений проти істнування української держави; що вкінці федеративна грамота Скоропадського клала кінець українській державі.

Що більше, навіть бачимо проби оправдання федераційної грамоти, що — мовляв — Скоропадський хотів вибити з рук оруже плянованому державному замахови московських груп**), хотів піти на зустріч антанті і т. д.

Ще одна подробиця, яка торкається польсько-українських відносин і тому особливо болить галицьких Українців.

На основі Берестейського мира границя Української Народньої Републики від Польщі відповідала, загалом беручи, етнографічним відносинам. Точне визначенне сеї границі було оставлене окремій комісії. Коли проти сеї границі австрійські Поляки підняли бурю, австро-угорський міністер закордонних справ гр. Чернін заключив з головою мирової делегації Української Народньої Републики Севрюком, який тоді був у Відні, додатковий протокол, в якім сказано, що згадана комісія може ви визначенню границі піти також на схід лінії, означеної в Берестейськім договорі. Сим протоколом думав гр. Чернін втихомирити польську бурю.

Додатковий тайний договір в Берестю обовязував Австро-Угорщину утворити з українських земель Австрії окремий автономний коронний край. За гетьмана Скоропадського Австро-Угорщина сей договір уневажнила.

Поглянемо, як оцінює Кревецький сі два моменти.

Маючи для Севрюка за підписанне згаданого додаткового протоколу як найрізкійший осуд, він справу уневажнення договору про утворенне українського автономного коронного краю в Австрії поясняє словами Дорошенка, який пише: „Усобленнем австро-угорської політики та її відношення до українства був сам цісарсько-королівський посол граф Форгач. Найбільш характеристичним моментом його діяльности в Києві була історія з анулюванням таємного додатку до Берестейкої Умови про виділенне східної Галичини в автономний коронний край Австрії. Вияснення сього дражливого моменту завело-б мене дуже далеко, хоч я і вважаю своїм обовязком зробити се з повною докладністю пізнійше. Тепер скажу тільки, що про ніяке зреченне з боку Пана Гетьмана не було й мови"***).

Сими словами Дорошенка знимає вину з Скоропадського також Кревецький.

Виходить, що Севрюк, який уступив натиском гр. Черніна тоді, коли Українська Центральна Рада мусіла уступити з Києва й шукати помочи Німеччини й Австро-Угорщини, винен. За те Скоропадський, який уступив натискови гр. Форгача тоді, коли сидів на гетьманськім стільци в Києві, не винен.

Так розділюеться світла й тіни, щоб очорнити Українську Центральну Раду й вибілити гетьмана Скоропадського перед галицьким громадянством.

Такою тензенційністю переповнені всі статті Кревецького, як також редакційні статті „Громадського Вістника" — „Діла".

Словом, твориться легенда про Українську Державу гетьмана Скоропадського як единий ясний момент в будуванню української державности. Легенда, яка каже вірити, що всі ті, що творять національно свідоме українське громадянство, були „руїнники" української держави, а будували її обмосковлені поміщики й буржуазія. Легенда, яка обезцінює, очорнює все те, що ясне в нашім національнім і державнім відродженню.

Легенда — отруя!

*) Христюк, III., стор. 119 і 157-158.

**) Про пляни сього замаху: В. Б. Станкевич, Восмпинанія 1914-1919. — Христюк, III., стор. 124-127.

***) Дорошенко, I., стор. 42. — Вже давно пора би вияснити справу, а не вимагати віри на слово!

(Дальше буде).

ЗАЧНІТЬ ТЕПЕР КУПУВАТИ
MAGNOLIA
І
STAR MILK
І ЩАДІТЬ ПРЕМІЙОВІ КАРТКИ НА ЦІННІ ПРЕМІЇ

Пішліть на котру небудь адресу на противній стороні преміової картки по ілюстровану преміову лісту.
„Виплатиться щадити преміові картки".

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

БЕРИ ВСЬО, ЩО В ХАТІ!

Оповідання з життя запорожських збігців.

Свобідно за **Майом.**

(7)

Взяли драбину і пішли під фіртку в мурі, що оперізував сад Муртази.

— Ви, — сказав Браткович до Янакіса, — сідайте під тою фірткою й дожидайте мене тут. Я спробую каналом дібратися до басену в подвірю. Як пощастить, то від середини відчиню двері до хати і сю фіртку. До вас вийду або з нею, або без неї. Як з нею, то драбину лишимо тут і почимчикуемо просто до галери. Як вийду без неї, то се буде знак, що вона не могла вийти дверима подвіря, і мусіти-ме вилізти до нас вікном. Тоді возьмете драбину і підете за мною, під її вікно. Приставите драбину, вона вилізе вікном і злізе по драбині до нас. Тоді ви драбину, очевидно, лишіть і з нею втікайте просто до нашого човна. Від тої хвилі, коли вона вже буде на долині, за мною не озирайтеся. Ви взагалі мною не журіться. Як би йшла погоня, то на мене не ждіть, лише самі в човен і до галери. Я дам собі раду... Тепер Ашмат піде зі мною, але зараз до вас верне з моїм одягом... Ходи!

Під фірткою лишився Янакіс. Браткович і Ашмат обійшли назад чотирокутник муру і задержалися по тім боці, де під муром щезав канал. Запорожець роздягся, передав одяг Ашматови і велів йому вертати під фіртку. Сам зсунувся в канал. Решітку під муром вирвав без великого труду. За муром у саді, між муром і хатою канал був накритий камяними плитами. Але був такий глибокий, що можна було йти, не схиляючися. За якийсь час, пару кроків від хати канал ставав низший. Далі, мабуть під хатою в її фундаменті, була ще одна решітка. На щасте, була, як і перша, перегнила. Сіпнув добре і вирвав. Під хатою вода цілком заповняла канал. Вже йти не можна було, треба було плисти в воді. Запорожець набрав у легки воздуха, пірнув у воду і плив уперед. Знову попав на решітку. Потряс раз, другий, не йде. Його перейняв жах. Вже ніколи було завертати. Як в одній, двох секундах не розірве решітки й не доберється до басену, задушиться. Жах додав сили. Оберся об стіни каналу й сіпнув. Решітки не вирвав, але зрушений сіпаниною камінь в склепінню гепнув на дно каналу. Козак випрямився й з каналу виліз на подвіре, по середині між муром хати й басену. Відсапнув трохи й став роззиратися, наслухувати... Закумкав і глянув на вікна. По хвили з одного висунулася рука.

— Отже вийти не може, — подумав. — Мабуть стара відьма в першій кімнаті не спить. Треба принести драбину й приставити до вікна.

Пройшов подвіре, сіни й відсунув засув. Щасте, що двері не скрипіли, відчинилися так тихо, що й він сам не чув. Пішов через сад під фіртку й вийняв дручок. Його товариші, як приказав, сиділи під фірткою.

— Давай мое шматте, — шепнув до Ашмата. — Одягнуся і зараз підемо з драбиною.

— Вона знає, що я тут? — спитав Янакіс.

— Знає чи не знає, все одно. Знає, що хтось прийшов спасти її і при вікні дожидає драбини... Ваші хоботи пообкутувані? Сіни камяні, могли би почути хід.

— Пообкутувані.

— Отже беріть драбину й за мною. Але тихо, як коти, щоби не попсувалося в послідній хвили. Не говори ні слова. Як вона злізе, зараз утікайте. Але поволи. Не озирайтеся, ані задержуйтеся!

Янакіс узяв драбину за один кінець, Ашмат за другий і пішли за Запорожцем. Слуга Янакіса лишився коло фіртки. Вікно не було високо. Півтора хлопа заввишки. Браткович завів їх під вікно, з котрого показалася була рука дівчини. Приставили драбину. Хоч як обережно робили се, вона почула й вихилила голову. По хвилині вже сходила вниз.

— Я піду наперед, — сказав Браткович, — подивитися, чи сіни вільні, чи який дідько не збудив кого зі служби.

Саме в хвили, коли він став на порозі сіней, залюблений Янакіс не міг здержати вибуху радости. Ще дівчина не злізла з драбини, він обійняв її й сіпнув до себе. При тім трутив драбину так, що вона, шарнувши горішним кінцем по стіні, гримнула на землю.

— Сказився! — крикнув козак, коли озирнувся та побачив, що Янакіс, замість втікати, обіймає й цілує дівчину. Прискочив до них, ухопив його обіруч за плече, потряс мов грушею і пхнув у коритар. За сим потягнув дівчину.

— Втікайте всі від фіртки на право і просто до човна. Я на хвилю лишуся тут крити ваш відворот і збаламутити погоню.

Щасте, що вся служба спала твердим сном і не чула упадку драбини. Може тому, що в деревах навкруги муру шумів сильний вітер. Але Муртаза спав чуйнійше. Саме в хвили, коли тамті з дівчиною вибігли з сіней у сад, Запорожець почув поспішні кроки. Турок, очевидно, почув стукіт, який наробила драбина. Схопивсь з дивану. Зодягатися не потребував, бо відколи привів сюди Сеніцу, клався спати одягнений. Прискочив до вікна і хотів глянути на подвіре, але через решітку, котра не хотіла зараз відчинитися, не міг вихилити голови. Сіпнув з усеї сили і вирвав решітку. На подвірю не бачив нікого, бо злодії його дівчини вже були щезли в сінях. Він не сумнівався, що чув упадок чогось тяжкого і якісь перешепти. Вибіг із селямліку на подвіре. Запорожець уже вийшов був із сіней у сад і за собою припер двері. Коли вже був при фіртці, Турок хотів відсунути засув, але двері й без того відчинилися. Турок побачив, що фіртка в мурі відчинена і в ній стоїть якийсь чоловік. Ніч була місячна, отже зараз пізнав, що то його гекім.

— Гей, служба! — заревів.

В ту-ж мить в хаті загуркотіло, залопотіло. То вироювалася служба. Турок, маючи в одній руці кинджал, в другій пістолю, метнувся до фіртки. Запорожець бачив, що його спільники вже щезли за правим углом муру, отже він, щоби відтягнути від них Турка, взяв у ліву руку. Турок за ним, за Турком служба. Нараз Турок станув. Обернувся до служби і крикнув:

— Половина назад! Пильнувати хати, щоби хто не закрався до гарему.

Ся хвиля позволила Запорожцеви випередити Турка.

— Стій, бо стріляю! — крикнув Муртаза.

Але Запорожець не боявся. Турок мусів би мати небувале щастя, колиб улучив у такім шаленім бігу. Стріл гукнув, але Запорожець і свисту кулі не почув. Коли добіг до човна, в нім уже виділо ціле товариство. Човен разом із ним відчалив.

— До мого човна! — крикнув Муртаза, бачучи се.

Ще хвиля й ціле товариство було на галері. Галера рушила. Гнала скоро, бо йшла за водою, гнали її гребки й велике вітрило. Запорожець розказував Гасанови, як видобув Сеніцу. Сеніца розказувала Янакісови, як попала в руки Муртази.

Всі на галері тішилися, що тому Туркови зробили такого збитка. Веселість потахла трохи, коли Браткович приступив до Янакіса і заговорив:

— За нами піде погоня. Галера тяжка. Нехай до Семендрії приде який скорий вітрильник, то Муртаза пережме галеру. Як має документ, що Сеніцу купив законно, то відбере дівчину. Нам готові дати на шию конопний мотуз. Найліпше було би причалити до якого пустого місця при березі десь коло Ґрадішти. Там розпрощаемося з Гасаном. Ти й дівчина поїдете через Позаревач до Крагуеваша. Мене переведуть на той бік Дунаю, де вже не буду боятися Турків, бо то австрійський бік. Як Муртаза здожене галеру, то Гасан скаже, що його „хата з краю". Скаже, що мав таких пасажирів, про яких Муртаза говорить, але вони вже покинули його галеру.

Гасан признав, що найрозумнійше було би зробити так, як радить Браткович. Але Янакіс уперся плисти долі Дунаем, бо казав, що для дівчини найвигіднійша подорож водою.

— Дунаем, — казав, заїдемо аж до моря, потому морем до Царгороду, з Царгороду так само морем до мої Атен.

— Про мене, — відповів Гасан, — але готова бути біда. Турецький суд за тобою не обстане.

Минули Ґрадішту і наблизилися до якогось великого острова. Оба рамена Дунаю, що обіймали його, були однакові. Плисти поуз остров можна було одним і другим раменем. Галера поплила полудневим і на хвилю зупинилася при острові, щоб у рибалок, що саме тоді ладували на човни свою працю, купити свіжої риби.

Знаєш, яка мені тепер прийшла думка? — промовив Запорожець до Янакіса. — Заждім тут, аж відпливуть ті рибалки. Потому висідаймо і лишімся на тім острові. Поставимо варту при сій і тій розтоці. Як до завтрішнього полудня не буде йти погоня, то будемо знати, що ми вже безпечні, бо погоня взагалі не піде. Як піде, то нас тут переочить і здожете порожну клітку, з котрої пташенята вже вифурнули. Гасан не скаже, що лишив нас на сім острові. А в тім, хоч би й сказав, то нас тут уже не буде.

Янакіс і на се не хотів згодитися, отже поплили далі. Ще було далеко до полудня, коли наблизилися до Бруїци. На середині ріки стояв корабель легкий вітрильник. Коли показалася галера, від берега відчалив байдак і звернувся назустріч галері.

— Буде біда! — промовив Гасан. — На кораблі війско, на байдаку війско, на березі війско. Погано... Муртаза не лише здігнав, але й випередив нас.

— Яким чудом? — спитав Янакіс.

— Ніяким чудом. Водою й вітром. Якийсь чорт мабуть надніс до Семендрії, неначе на замовлення Муртази, отсього вітрильника. То дуже легкий і дуже скорий корабель.

— Але-ж нас ніхто не минав!

— Звідки знаєш?

— Я не сліпий...

— А остров, при котрім ми стояли, купували рибу? Ти бачив крізь остров, хто іде, чи не іде другим раменем Дунаю? Саме тоді, коли ми стояли в одній розтоці, думаю, той вітрильник міг обійти нас другою розтокою. Коли Муртаза в Бруїці питав за нами і йому сказали, що нині ще не бачили ніякої галери, то він здогадався, що ми плили по другім боці острова, лише чогось загаялися. Коли вже мусимо станути, то добре бодай те, що задержують нас тут, не деинде. Суддя в Бруїці мій добрий приятель. Як право Муртази до дівчини непевне, то нам нічого боятися. Як має право до неї, то йому віддадуть її. Нас поженуть до суду в Білгороді.

Так справді було, як Гасан здогадувався. До Семендрії надійшов згори вітрильник і за добрі гроші пустився здоганяти галеру. Муртаза заздрів її саме тоді, коли впливала в полудневу розтоку Дунаю. Тоді вітрильник пустився другою розтокою. Не сумніваючися, що перейняв галеру, Муртаза велів причалити до Бруїци, заалярмував турецьку бекету і призвав суддю.

З байдака дали знак, щоби галера причалила до берега. Гасан мусів слухати. В байдаку, що підплив до галери, був Муртаза і місцевий суддя, приятель Гасана.

— Що за напасть? — спитав Гасан, стоячи на краю галери.

— Чи ти, — спитав суддя, — в Семендрії взяв на свою галеру яких пасажирів?

— В самій Семендрії ні. Трохи низше.

— Є між ними жінка?

— Є.

— Всіх пасажирів, які прийшли до тебе разом із тою жінкою, зараз висадити на беріг. І ти сам прийди!

Не було ради. Гасан приказав спустити судно і відвіз пасажирів на місце, де причалив байдак судді. Їх зараз окружило війско і повело до судового будинку. По хвили увійшов суддя з Муртазою.

— Говори! — сказав суддя до Муртази.

— Сей джаур, — Муртаза вказав на Запорожця, — приходив до мене як лікар. Мое довіре до нього визискав негідно, по злодійськи. Підглянув, як уночі можна дібратися до моеї хати, до мого гарему, і минулої ночи, при помочи кількох инших викрав мені жінку. Його помічники, очевидно, ті, що разом із ним, схоронилися на галеру Гасана. Гасан був безперечно в змові з ними. Я жадаю, щоби суддя зараз відобрав від ниж жінку й передав мені. Їх самих нехай скує й відставить до Білгороду.

— Що ти на те? — звернувся суддя до Запорожця.

— Позволь судіє, — промовив Янакіс, — що я перший скажу. Ся дівчина, то не жінка Муртази, але моя суджена, донька багатого Чорногорця, підданого падишаха. Її вкрав хтось підісланий Муртазою. Проти її волі і без відома батьків привіз її до Семендрії і передав Муртазі. Ми ніякої жінки Муртазі не вкрали. Я лише забрав дівчину, щоб її назад передати батькам... Я жадаю, щоби ти пустив нас у дальшу дорогу, але Муртазу, як спільника злодія і головного винуватця крадіжи, закувати у заліза й приставив до Білгороду.

(Конець буде).

ФАРМИ!

УКРАЇНСЬКА КОЛЬОНІЯ

в гарній околиці близько Ню Йорку. Нові доми на легкі місячні сплати. 3 рума $1350 — $300 готівкою; 4 руми $1575 — $400 готівкою; 5 румів $1800 — $500 готівкою. Вода, газ, електрика. Школа, церква і штори на місци. Пишіть або зайдіть до:

ГРИГОРАК І МЕЦІНА,

520 E. 6th Street, New York, N. Y.

ФАРМА 180 АКРІВ, ліс, сад, озеро, 80 акрів орного поля, дім на 10 кімнат, стодола, стайня, другі забудовання, 10 дійних корів, 2 коні, 400 курий, всі фармерські машинерії, все потрібне на фармі, коло церкви, 2 милі до великого міста, всі будинки в доброму стані. Ціна $4500, готівкою $1500. 38-41

PETER OWRY

104 Avenue A, близько 10-ої улиці, New York City.

ФАРМА 50 АКРІВ, 5 акрів ліса, сад, решта засіяне, 6 акрів пшениці, 2 акри жита, 9 акрів кукурудзи, решта пасовиско, дім на 10 кімнат, стайня, возівня, 2 курника, вся фармерська машинерія, 3 корови, 2 коні, 200 курий, 1 курята, недалеко зі ста і школи. Фарма в стейті Ню Джерзи. Ціна за все $3500, готівкою $1500.

A. MIKRUTT, 193½ St. Marks Place, E. 8th St., New York City. 39—

3 ПРИЧИНИ ВИЇЗДУ в інший стейт продам гарний дерев'яний на чотири фамілії дім гарній околиці. Річний дохід 1,100 долярів. Ціна 9,000 дол. Голоситися до властителя по адресу:

A. CHOMYN,

1884 Norman Street, Ridgewood, Brooklyn, N. Y. 35,37,39,41,43,45

ОПОВІСТКА.

Видавництво „МОЛОДА УКРАЇНА" у Львові, вул. Зіморовича ч. 3 видало для дітий і молодіжи

„МАЛИЙ КОБЗАР"

з 36 образками найкращих малярів.

Звертаємо на сю книжечку увагу всіх українських шкіл, як також усіх наших просвітних організацій, які повинні негайно масово кольпортувати се гарне видання для дітий.

Ukrainian Publications for Children

"SWIT DYTYNY"

Lemberg, Zimorowicza str. 3 East Galicia—Europe.

ROYAL MAIL

Часті відізди межи

НЮ ЙОРКОМ І ГАМБУРГ

на нових великих чудових „О" кораблях. Модерні під кождим оглядом.

OHIO, ORCA, ORDUNA, ORBITA

ЦІНИ

До Европи		З Европи
2-га кл.	3-та кл.	3-та кл.
ГАМБУРГ		
$130	$103.50	$130	$102.50
КИЇВ		
$150	$116.50		$116.50
ХАРКІВ	$116.50		$116.50

Цікавого приватні кабіни в 3-ій класі. ВАЖНЕ! Не тратіть часу купити шифкарти хай. Вашої родини в Европі. Нова пошта отвирається 1-го липня.

Голоситися до агентів або

The Royal Mail Steam Packet Co., 26 Broadway, New York City

КУПУЙТЕ НОВУ КНИЖКУ

„ПРИ БИТІЙ ДОРОЗІ"

Українці! Пробіжіть нову книжку „При битій дорозі"! Це оповідання з часів війни [illegible] буде вам ясно, чому ми, Українці, не можемо досі добути, яку державу і як її добути. У нісому виказується, що українські селяни є основою нашої сили та що вони зберегли спільно стару культуру нашого народа. Всеукраїнське порозуміння добудується лише за ліпшої освіти. Наше державництво візьметься доборобу хліборобського стану.

[illegible]

ЦЯ КНИЖКА КОШТУЄ РАЗОМ З ПОЧТОЮ УСЬОГО 65 ЦНТ.

"SVOBODA"

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА

Український погребовник

[illegible]

3187 W. CHICAGO AVE.

Tel. Seeley 4154 & 4250

НОВІСТИ! НОВІСТИ!

Для Народних Домів, читалень і шкіл і приватних осіб!

ВЕЛИКИЙ КОЛЬОРОВИЙ ОБРАЗ

28x22 ЦАЛІВ

БОГУН ПІД БЕРЕСТЕЧКОМ, 1651 Р.

репродукція славного малюнку Ілевича.

ЦІНА $2.00.

Замовлення слати на адресу:

"SVOBODA"

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

УКРАЇНСЬКА ЕМІГРАЦІЯ НА СХОДІ

(З листа із Сирії).

Найбільш визначним пунктом української еміграції на Сході є місто Бейрут, особливо з часу останніх подій в Царгороді.

В місяці жовтні минулого року в Бейруті було надто 100 Українців, з котрих більшість визнає себе громадянами УНР.

Ніяких організацій між ними не було і взагалі їх в Сирії немає і не істнують.

Усі ці емігранти знаходилися і знаходяться і знаходяться в дуже скрутному і безпорадному становищі, за повним браком посад чи заробітка тому, що всі нечислені посади для інтелігенції були вже заняті, що-ж торкається до чорноробочої праці, то оває для Українців взагалі неможлива, бо всі ці „амплуа" заняті Вірменами-біженцями з Анатолії, котрі в превеликій кількости перебувають в Сирії і працюють 13 годин в добу за дуже низьку платню, одержуючи 25 — 30 сир. пястрів щоденно.

Тому більшість українських емігрантів прямо таки бідує, мешкаючи на хорах церкви св. Димтра, з дружинами й дітьми; инші містяться в т. зв. „Русском Домѣ", де склався досить кріпкий український гурток, здебільшого з хліборобів та студентів.

Дуже дається в знаки брак української літератури та відповідних інформацій.

Більшість біженців утримується з коштів арабських православних громдян та Антіохійського Патріярха Григорія IV., але православні Араби нарід бідний і з них багато емігрують до Америки, як і взагалі Сирійці.

Деякі нечислені емігранти мають посади у Французів, як шофери, комі, топографи і т. д., але досить, непевні, бо всюди провадиться тепер страшенне скорочення штатів та звільнення з посад не тільки емігрантів, але і Сирійців самих Французів.

Певнійші посади є тільки в арабських школах й виключно учителів французької мови з дипльомами відповідних установ, але й таких посад вільних вже немає. Православних шкіл мало.

Загальне становище в Дамаску відріжняється від бейрутського тільки тим, що кількість українських громадян не перевищає 25—30 осіб, але це найбільша процорціональна частина емігрантів, котрих тут налічується коло 60 взагалі.

Православні Араби також підтримують цих емігрантів; допомагають і їх більш щасливі компатріоти, котрі мають деякі посади головним чином педагогічні.

Взагалі треба зауважити, що єдина галузь, де можна би вишукати собі працю або посаду — це вчителі, добре знаючі французьку мову, без котрої тут навіть Арабам важко працювати.

Тому то й всі біженці, що прибули до Дамаску, повернулися до Бейруту, але і там становище не ліпше.

Вище зазначені обставини були причиною тому, що в Дамаску залишився більш певний та освічений український елемент, але і він зовсім незорганізований.

Крім того деяка кількість Українців, не перевисшаючи 10 — 15 — 25 мешкае в Антіохії, Триполі і Олександретті та Алепо.

(„Діло").

Хто переведе збірку в день квітів 17-ого і 24-ого с. р.? — Кождий чесний і свідомий Українець і Українка.

А хто не дасть нічого? — Хрунь та ляцький запроданець!

Чому? — Бо се ціль гуманітарна, а не політична, а всі гроші ідуть до краю!

Обєднання Укр. Організацій в Америці.

ДРУКАРНЯ

УКР. НАР. СОЮЗА „СВОБОДА"

ПРИЙМАЄ ЗАМОВЛЕННЯ НА ДРУКОВАННЄ ТІКЕТІВ, РОЗКИДОК, АФІШІВ, ЧЛЕНСЬКИХ КНИЖОЧОК, СТАТУТІВ, КНИЖОК, КОВЕРТ І ЛИСТОВИХ ПАПЕРІВ ДЛЯ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ, ЧАСОПИСІВ І ВСІХ ИНШИХ РІЧИЙ, ЩО ВХОДЯТЬ В СКЛАД ДРУКАРСЬКИХ РОБІТ.

РОБОТИ ВИКОНУЄМО ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ І НА ЧАС.

ПРОСИТЬСЯ ВСІ ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗА УДАВАТИСЯ ЗІ ВСЯКИМИ ЗАМОВЛЕННЯМИ ДО СВОЄЇ ВЛАСНОЇ ДРУКАРНІ НА АДРЕСУ:

"SVOBODA"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

ПОДЯКА

Отсим складаю щиру подяку членам і урядникам 73 від. У. Н. Союза, що взяли участь в похороні мого сина а свого члена Володимира Бриковича, що не опустили мене старого, а стояли як сторожі коло покійного через два дни по черзі і відпровадили на вічний супочинок. Також дякую і не членам, що взяли участь в похороні.

При сій нагоді взиваю тих братів і сестер, котрі ще не належать до товариства і У. Н. Союза, нехай не відкладають, бо чоловік не знає, що його чекає, а як буде належати до У. Н. Союза і до Товариства, то на всякий випадок буде мати поміч моральну і матеріяльну, а на випадок смерти батька — мати з діточками буде мати меньше гризоти, бо прийдуть члени відвідати, а У. Н. Союз буде наш батько і діти скажуть: наш тато лишив його за опікуна. — **Антін Брикович,** член Тов. Тараса Шевченка, від. 73 У. Н. С. в Провиденс, Р. Ай.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1924

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж Американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; місце на послідній стороні окладинки $50. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотілиб аби їх фотографії були поміщені в календари на 1924 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $8.00. Сі гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

ПРИМХИ В ІДЖЕННЮ

Найбільше примх що до їди проявляють діти. Їм богато страв не смакує, деяких річий, як приміром солодощів, вони обідаються за богато, часто не хотять зовсім їсти, або їдять дуже мало. Та ті примхи не є небезпечні, о скільки батьки їм не потурають і заставляють дітий їсти те, що потреба, і стільки і тоді, коли потреба. Коли діти є розпещені і батьки не вміють чи не хотять на них відповід вплинути, тоді і наслідки тих примх можуть бути погані. Дитина не розвивається як слід, слабує, зуби її псуються та легко западає на всякі недуги. Так звані „делікатні діти" майже все ту свою" делікатність", властиво слабість завдячують потуранню родичів їх примхам.

Дуже часто однак і старші люди мають свої капризи з їдою. Звичайно причиною тих примх у старших буває неправильне розуміння деяких оправданих і пожиточних вказівок і правил.

Одною з таких примх є звичай, поширений головно між дівчатами, а то обходитись без снідання. Та правило „не обідатись" не значить голодувати і організм, який від вечері до обіду не одержить ідповідного корму, то вся його рання праця відбувається зі шкодою для нього. Здоровій людині не вистарчає їсти лиш два рази денно і — воно також не підносить зовсім, як це дехто думає, краси.

Другий такий звичай, поширений між старшими це пиття горячої води. Воно має на меті відтовщення та має запобігати тому, аби чоловік не згрубів. Правда, вживання теплої чи зимної води, внішно чи внутрішно це здорово, та як і скільки її вживати, те може порадити лиш лікар. Надмірне чи невмілe вживання може лиш привести ослаблення а то й недугу.

Звичай їсти лиш сиру ярину дасться оправдати тим, що дуже часто її погано варять і приправляють. І — правда — сирі овочі дуже смачні. Та слід памятати, що жолудок зівсім не травить сирої городовини і вона проходить через нього і через кишки без ніякого майжепожитку для чоловіка. І коли хто не хоче їсти погано звареної ярини, то хай постарається щоб вона була — добра зварена, місто їсти лише сиру. Це тим більше важне, що приміром петрушка, морква, редька і иньша городовина, яка росте і розвивається в землі може стати легко росадником тифу, іменно тоді, коли садять її на грунті, управленім при помочи гноївки, помий або

Перед кількома роками поширився був сильно наліг пити як найбільше кислого молока, як середника на продовження життя. Та слід знати, що воно не приносить чоловікови ніякої більшої користи, як вживання солодкого молока. Правда, воно помагає недужим на деякі хвороби кишок, та вважати його якимось надзвичайним ліком, який є в силі продовжити життя, це помилка.

Богато агітації ведеться за так званою вегетаріяньською стравою, себто за тим, щоб не вживати мяса і в загалі звірячих продуктів. Одні ведуть агітацію проти мяса з фільософічної причини, що мовляв, не слід вбивати чи в инший спосіб пошкоджувати звірят, а другі тому, що мясо шкодить здоровлю. Та перші преспокійно хотять у черевиках, зроблених зі звірячої шкіри, носять частини одежі, зроблені з добутої з кукол шовкового мотиля, а їх жінки прикрашують капелюхи не живими птицями, а їх перами. Що торкається шкідливости мяса для людського здоровля, то це до певної міри правда. Воно шкодить, коли їсти його за богато. Та аби встерегтись від тої шкоди, яку воно може заподіяти можна через те, що буде вживати його в міру і зовсім не треба переходити на чисто яринний харч. Городовина не має богато складників, які є потрібні до правильного відживлювання і розвою людини, а які за те находяться у мясі. „Мясо раз в день" — це правило богато розумнійше, чим абсолютний вегетаріянізм і богато доровійше, чим надмірне вживання мяса.

Кромі вичислених „примх" істнує ще ціла низка забобонів, як те, що морква помагає на красу, що ношення червоної фасолі або диких каштанів в кишені хоронить перед ревматизмом, що від іджения шкірки з хліба дістається кучеряве волося та що ношення цибулі в волосю оберігає чоловіка від болю голови. Все те є наслідком незнання свого власного тіла та його потреб та незрозуміння, що здоровля це вислід свіжого воздуха, руху і праці в міру, відпочинку розривки та відповідного, достаточного, ріжномавитного і здорового харчу, а не якоїсь одної страви.

ДОЛЯРИ

посилаємо до Галичини, України і Румунії, під повною гарантією. По інформації у всіх справах звертайтесь до:

S. KOWBASNIUK,

244 Avenue A, cor. 15th Street, New York, N. Y.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДОПИСІ

BROOKLYN, N. Y.

Звіт із жертв на писанку Рідній Школі.

Українське Педагогічне Товариство (Секція Рідної Школи) у Львові, прислало на моє імя лісту ч. 134, щоби зібрати „писанку" поміж знакомими Українцями в Бруклині. Я радо занявся збиранєм жертв та виповнив лісту 112 іменами патріотичного нашого громадянства.

Жертви зложили слідуючі: З. Мацівка, $6.00; по $5.00: Тов. Б. Хмельницького, від. 22 У. Н. Союза, П. Свідзінський, С. Заблоцький, Н. Пухаль; по $2.00: о. В. Лотович, І. Балко (син А.), А. Гавришко, В. Тижник; по $1.00: І. Коптюх, В. Яськевич, Д. Тихий, Гр. Бардак, С. Фесалович, Д. Копас, М. Баглай, Р. Кузьма, Д. Добуш, Лука Кісь, П. Дацко, В. Мисек, М. Заверуха, А. Лешко, М. Феляс, С. Юревич, С. Бемко, Гр. Олекса, В. Саїв, П. Лебур, А. Гулька, З. Лотович, П. Яринська, М. Ковальовська, Е. Савіцька, П. Савіцька, Ф. Тиха, А. Кравчук, В. Заблоцька, Д. Висоцький, В. Низдропа, Е. Біленький, І. Чаборон, Гр. Дмитришин, А. Кулявий, М. Маслян, В. Патроник, Гр. Ділеза, П. Пятничко, В. Курило, В. Шийка, Гр. Звір, І. Кравчук, М. Поврозник; по 50 цнт.: Гр. Борбулак, П. Слобозян, В. Савіцький, Н. Братівник, М. Більський, В. Шеремета, І. Кіт, І. Гулей, І. Балко, С. Зенько, О. Білик, В. Когут, П. Герман, П. Малицький, О. Палянічка, В. Шимко, Гр. Шимко, А. Оприско, А. Кутиця, А. Ланда, В. Плясецький, А. Пухаль, М. Коптюх, М. Кіт, Зофія Бардак, А. Затопська, П. Свідзінська, М. Заверуха, А. Балко і Андрій (діти), С. Крупак, Б. Савіцький (дитина), Д. Шарко, В. Чинька, Ф. Буськевич, Т. Карплюк, М. Шпігельський, Н. Шемердяк, В. Мітковський (Жид), С. Гутий, І. Тимчишин, Т. Сорока, Іван Каранець, М. Фесок, Д. Кинда, С. Шпп, Гр. Гудима, Гр. Сидор, К. Розенванд; по 35 цнт.: Т. Ващишин; по 25 цнт.: Ю. Яринський, Т. Стегніцький, П. Муж, М. Арнольд, В. Симчишин, Н. Пупало, Ю. Струляк і Б. Радзінська 5 цнт. Разом зібрано писанки $104.90. Із того вислано через Standard International Agency 21. мая $100 до заряду Рідної Школи у Львові, пересилка коштувала $2.00. Ставших $2.90 долучиться до других збірок на народні цілі.

В імени Рідної Школи складаю як найщирійшу подяку усім жертводавцям. Не забуваймо, що в науці та освіті лежить світла будучність для нашого народу. Помагаймо Рідній Школі виховати свідомих і патріотичних будучих горожан України!

Н. Пухаль.

Пашпорти, шифкарти, справи старокраєві найскорше, найтаньше полагоджує Канцелярія Нотаріяльна

T. J. HRYCEY CO.,

328 S. 4th Street, PHILADELPHIA, PA.

„УНАС".

„Унас", (Український Нафтовий Союз, кооператива з обмеженою порукою у Львові, Оссолінських ч. 6.) Зі Львова повідомляють: Подаючи до відома про заснування і зареєстрування кооперативи, вважаємо що є народнім обовязком всіх заінтересованих в нафтовому промислі, і всіх, кому дорога думка визвольних змагань з економічного занепаду, вписатися сейчас в члени „Унас". Уділ 20,000 мк., вписове 2,000 мп. „Унас" змагає до розвитку рідного промислу нафтового, боронити інтересів 1 прав всіх власників терені[в] нафтових, нетів і бруттів. Купує і продає уділи на копальнях і веде евіденцію виплат належитости за добуті нафтові продукти. З огляду на закон про викупно брутової нафти, „Унас" організує всіх українських брутовців і буде їх заступати перед варшавським правительством. Тому всі брутовці у власнім інтересі повинні негайно зголосити своє приступлення до кооперативи і зложити заяву щодо посіданих веіх продуктивних і непродуктивних бруттів. Зазначується притім, що по думці розпорядження Мініст. Промислу Торговлі лише така організація буде польським правительством легалізована, яка виважеться, що репрезентує що найменше 15 прц. загальної продукції ропи або 20 прц. ропи марки: а) бориславської, б) східницької, в) бітківської, г) західно-галицької. Не випускаймо отже з рук природних богатств нашої землі; бережім їх як рідної віри. Будуймо собі краще будучність на сильних економічних основах, від яких залежить і наша політична незалежність. В склад [illegible] „Унас" входять: А. Добрянський, надрадник суду, [illegible] голова Надзірної Ради до дерева [illegible] А. Корнелая, [illegible] Я. Вінковський і [illegible] Т. Лучаківський. На кореспонденцію відповідається за долученням знака почтового.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

РОДИНА З ГАЛИЧИНИ

просить листа про Семена Горалю, Михайла Горалю і Дмитра Фіяса, усі родом із села Добрачина, Сокальського повіту, тепер десь в Америці. Хто знає де вони находяться, просимо дати знати через Foreign Language Information Service, 119 West Forty-First Street, New York, N. Y.

КРАВЕЦЬКИЙ ЗАКЛАД з добрим бізнесом заложений перед чотирма літами мусить бути проданий з причини [illegible]. Інтересовані зволять зголоситися до 245 Court St., Newark, N. J. 40-41

НА ПРОДАЖ DRY GOODS ШТОР з двома великими кімнатами. Інтерес між Словаками. Добре заведений. Продається по причині виїзду. Не від [illegible]. Голоситися під адресу: 314 Seventh Street, Jersey City, N. J.

ІСПИТОВАНИЙ ДЯКОУЧИТЕЛЬ

поширує посади. [illegible] Листові зголошення слати на адресу: Дякоучитель D. R., 83 Grand St., Jersey City, N. J. 40-41

НА ПРОДАЖ

5 акрів, дуже гарна курячна фарма з 800 курками і все урядження. Ціна і услівя умірковані. Мусить продатися наслідком другого інтересу. Фарми всяких величин і цін. Пишіть по фармерський каталог. I. KERSTNER, Flemington, N. J. 39-41

ПРОДАЄТЬСЯ РЕСТАВРАНТ

по причині виїзду. Інтерес добре поставлений. [illegible] Голоситися під ч.

264 East 10th Street, New York City. 39-41

СВІЙ ДО СВОГО!

МИХАЙЛО ТУРЧИН

Український Руфінг Контрактор виконує всякі роботи по дахах [illegible] Джерзи Стейт. За добру роботу даю кождому контракторову гарантію. Заразом є спеціялістом до вставлювання дзвонів. Бізнес основано 1910 року. Голоситься устно або письменно до:

46 YALE AVE., HILLSIDE, N. J.

Tel. Waverly 2094.

КОСИ!

На днях отримали ми з Відня коси, як найліпші клепаної і добре гартованої стали, довгі 32 цалі, [illegible] $3.00. Перстень до коси 50 цнт. Стальний молоток 60 ц. Бабка 60 ц. Брусок 25 ц. Замовлення посилайте враз з грішми на адресу:

UKRAINIAN BAZAR,

198 E. 4th Street, New York, N. Y.

Читайте українські книжки і газети, бо часто читання веде до просвіти, а просвіта — се сила.

Пишіть по цінник книжок до

"SVOBODA",

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН

[illegible]

Dr. ZINS

110 E. 16 ST., NEW YORK

Межи 4th Ave. і Irving Place

Години від 9. рано до 8. вечер. В неділі від 9. рано до 4. попол.

Український Лікар С. КАУФМАН

[illegible]

Telephone: Astoria 2072

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ

[illegible]

DR. B. HOHENBERG

206—2nd AVENUE,

NEW YORK, N. Y.

[illegible]

Tel. Lexington 4138

ТВОРИ БОГДАНА ЛЕПКОГО

В ДВОХ ТОМАХ.

(Нове видання).

[illegible]

"SVOBODA"

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ВИЙШЛА З ДРУКУ ДАВНО ОЧІКУВАНА

НОВА РАХУНКОВА КНИЖОЧКА

З ІНФОРМАЦІЯМИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ З ДОДАТКОМ ДРУГИХ ЦІКАВИХ ВІДОМОСТИЙ.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ

Замовлення разом з грішми посилати на адресу: „SVOBODA", 83 Grand St., Jersey City, N. J.